Lietas arhīva Nr. A42-00735-18/25
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0223.A420264517.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 23.februārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis M.Markovs,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc AS "Residence Energy" pieteikuma par Ekonomikas ministrijas 2017.gada 3.jūlija lēmuma Nr.1-6.1-180 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ekonomikas ministrija ar 2009.gada 5.jūnija lēmumu Nr.1-6.1-471 piešķīra pieteicējai AS "Residence Energy" tiesības pārdot koģenerācijas elektrostacijā /adrese/ (turpmāk – koģenerācijas stacija) koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.
Ekonomikas ministrija ar 2010.gada 12.oktobra lēmumu Nr.1-6.1-473 nolēma piešķirt pieteicējai tiesības pārdot koģenerācijas stacijā koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros pēc koģenerācijas elektrostacijas jaudas palielināšanas.

[2] Ekonomikas ministrija 2017.gada 3.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.1-6.1-180 (turpmāk − Lēmums), nosakot, ka pieteicējas koģenerācijas stacijā saražotās un obligātā iepirkuma ietvaros iepirktās elektroenerģijas iepirkuma cenai ir piemērojams cenas diferencēšanas koeficients pārkompensācijas novēršanai (turpmāk – koeficients) 0,726. Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.
[2.1] Pieteicēja koģenerācijas stacijā Elektroenerģijas tirgus likuma 28.pantā noteiktās tiesības sāka izmantot 2010.gada 25.februārī. Līdz ar to ir iestājušies Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" (turpmāk – Noteikumi Nr.221) 85.punktā minētie nosacījumi, lai pieteicējas koģenerācijas stacijai veiktu elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējās peļņas normas visam atbalsta periodam un koeficienta aprēķināšanu.
[2.2] Lēmums par koeficienta piemērošanu ir obligātais administratīvais akts, tāpēc Ekonomikas ministrijai nav jāizdara lietderības apsvērumi. Lēmuma izdošanas tiesiskais pamats ir noteikts Noteikumu Nr.221 56.^{2} punkts.
[2.3] Pieteicējas koģenerācijas stacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējās peļņas norma ir 14,207 %.
[2.4] Atbalsta mehānisma izmaksas, kas rodas publiskajam tirgotājam iepērkot elektroenerģiju no atbalstu saņemošajiem ražotājiem, sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli savam elektroenerģijas patēriņam, elektroenerģijas kopējā cenā maksājot obligātā iepirkuma komponenti.

[3] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.
[3.1] Stacijas biznesa plāns un naudas plūsmas tika prognozētas, balstoties stacijas darbības uzsākšanas laikā spēkā esošo normatīvo regulējumu, proti, Noteikumiem Nr.221.
[3.2] Piemērojot koeficientu, esošā elektroenerģijas cena 109,76 *euro* par 1 MWhel tiek samazināta uz 79,68 *euro* par 1 Mwhel vai par 18 000 *euro* ieņēmumu mēnesī. Tas nozīmē, ka ar šādu naudas plūsmu nav iespējams segt ikmēneša maksājumus kredītiestādei.

[4] Ekonomikas ministrija lietā sniegusi rakstveida paskaidrojumu, kurā norāda, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu turpmāk minēto apsvērumu dēļ.
[4.1] Pieteicējai, uzzinot par Noteikumos Nr.221 gaidāmajiem grozījumiem, bija pietiekams laika periods no grozījumu pieņemšanas 2016.gada 5.jūlijā līdz to spēkā stāšanās dienai 2017.gada 1.maijā, lai pārkārtotu savu saimniecisko darbību un to turpinātu pēc grozījumu spēkā stāšanās. Turklāt ar grozījumiem Noteikumos Nr.221 Ministru kabinets ir izvēlējies saudzīgāko veidu kā ierobežot pieteicējas tiesības.
[4.2] Pieteicējai ir tiesības iesniegt zvērināta revidenta apstiprinātu elektrostacijas IRR visam atbalsta periodam aprēķinu, aizstājot līmeņatzīmju vērtības ar faktiskajām un paredzamajām ieņēmumu un izdevumu vērtībām, un gadījumā, ja tas nepārsniegtu 9%, tad turpmāk pieteicējas saražotajai elektroenerģijai, ko tā pārdod obligātā iepirkuma ietvaros, iepirkuma cena netiktu samazināta.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta pirmo un ceturto daļu pirmās instances tiesā administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā, izņemot, ja lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē lūdzis pieteicējs. Ņemot vērā, ka pieteicēja šādu lūgumu tiesai nav izteikusi, tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Tiesa pārbaudījusi lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] Ar Ekonomikas ministrijas 2009.gada 5.jūnija lēmumu Nr.1-6.1-471 "Par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijas procesā saražoto

elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros" pieteicējai piešķirtas tiesības pārdot koģenerācijas elektrostacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Ar Ekonomikas ministrijas 2010.gada 12.oktoba lēmumu Nr.1-6.1-473 "Par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijas procesā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros" iepriekš minētais Lēmums atcelts un piešķirtas tiesības pārdot koģenerācijas stacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros pēc koģenerācijas stacijas jaudas palielināšanas.

Lēmumā konstatēts, ka pieteicējai tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros sāka izmantot 2010.gada 25.februārī.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.221 85.punktu ja elektroenerģijas ražotājs par koģenerācijas staciju ar jaudu, kas nepārsniedz 4 MW, izmanto tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 28.pantu, vismaz piecus pilnus kalendāra gadus līdz šo noteikumu IV[1] nodaļas spēkā stāšanās dienai, Ekonomikas ministrija veic šo noteikumu IV[1] nodaļā minētās darbības divu mēnešu laikā pēc šo noteikumu IV[1] nodaļas spēkā stāšanās dienas.

Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, secināms, ka Ekonomikas ministrija pamatoti konstatēja, ka attiecībā uz pieteicēju veicams Noteikumu Nr.221 IV[1]nodaļā paredzētās darbības.

[8] 2017.gada 1.maijā stājās spēkā Ministru kabineta 2016.gada 5.jūlija noteikumi Nr.443 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" un Noteikumi Nr.221 tika papildināti ar IV[1]nodaļu "Nosacījumi pārkompensācijas izvērtēšanai un novēršanai".

Lēmums pieņemts, pamatojoties arī uz Noteikumu Nr.221 56.[1] un 56.[2]punktu, kas iekļauti iepriekš minētajā nodaļā.

Noteikumu Nr.221 56.[1] punkts noteic, ja elektroenerģijas ražotājs par koģenerācijas staciju ar jaudu, kas nepārsniedz 4 MW, izmanto tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 28.pantu, piecus pilnus kalendāra gadus, ieskaitot gadu, par kuru tiek iesniegts šo noteikumu 40.punktā minētais pārskats, un komersants nav iesniedzis šo noteikumu 56.[3] punktā minēto aprēķinu, Ekonomikas ministrija divu mēnešu laikā pēc minētā pārskata saņemšanas veic aprēķinu par elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējo peļņas normu visam atbalsta periodam saskaņā ar šo noteikumu 8.pielikumu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.221 56.[2] punktu, ja atbilstoši šo noteikumu 56.[1], 56.[4] vai 56.[8] punktā minētajam aprēķinam elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējā peļņas norma visam atbalsta periodam pārsniedz 9%, Ekonomikas ministrija veic aprēķinu par cenas diferencēšanas koeficientu pārkompensācijas novēršanai saskaņā ar šo noteikumu 56.[18], 56.[19] un 56.[20] punktu un pieņem lēmumu, ar kuru nosaka šo noteikumu 53.punktā minētajās formulās izmantojamo cenas diferencēšanas koeficientu pārkompensācijas novēršanai. Lēmumu paziņo komersantam, tirgotājam un sistēmas operatoram.

Noteikumu Nr.221 56.[16] punkts noteic, ka šo noteikumu 56.[1] un 56.[9] punktā minētās prasības nav attiecināmas uz tām koģenerācijas elektrostacijām, kurām triju gadu laikā no datuma, kurā tās ir uzsākušas izmantot šo noteikumu 20.punktā minētās tiesības, saražotās siltumenerģijas tarifu ir apstiprinājis regulators.

Pieteicējas saražotās enerģijas tarifu nav apstiprinājis regulators, tāpēc uz pieteicēju minētā tiesību norma nav attiecināma, bet piemērojams Noteikumu 56.[1]punkts.

Pieteicēja pieteikumā nav norādījusi, kādas kļūdas Ekonomikas ministrija pieļāva minēto tiesību normu tulkojumā. Pieteikumā nav arī norādīts, kura no tiesību normās minētajām tiesiskā sastāva pazīmēm konkrētajā gadījumā nav īstenojusies. Tiesa nesaskata iestādes kļūdas iestādes piemēroto tiesību normu tiesiskā sastāva un faktisko apstākļu noskaidrošanā.

Lēmumā aprēķināts, ka pieteicējas iekšējās peļņas norma ir 14,20%. Pieteicēja nav apšaubījusi veikto aprēķinu un Lēmuma pieņemšanas brīdī nav iesniegusi Noteikumu Nr.221. 56.[3] punktā paredzēto zvērināta revidenta apstiprinātu aprēķinu par elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējo peļņas normu visam atbalsta periodam un to pamatojošus dokumentus.

Tas nozīmē, ka pārkompensācijas koeficienta aprēķins tika veikts pamatoti.

[9] Pieņemot Ministru kabineta 2016.gada 5.jūlija noteikumus Nr.443 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"", likumdevējs ir vērtējis arī elektroenerģijas ražotāja tiesisko paļāvību, anotācijā norādot, ka konkrētajā gadījumā ir samērojama elektroenerģijas ražotāju tiesiskā paļāvība uz tiesiskās situācijas nemainīgumu un tiesībām no sava īpašuma gūt pēc iespējas lielāku peļņu ar sabiedrības labklājības interesēm. Normas leģitīmais mērķis, cita starpā, ir sabiedrības labklājības veicināšana, kas izpaužas kā izmaksu par obligāto iepirkuma komponenti ierobežošana un valsts atbalsta līdzekļu efektīva izmantošana, vienlaikus saglabājot iedzīvotājiem priekšrocības, ko sniedz elektroenerģijas ražošana no AER un tās patērēšana. Tādējādi tiks samazināti valsts budžeta izdevumi, novēršot pārkompensāciju un panākot efektīvu enerģētikas tirgus darbību. Ar iesniegtajiem grozījumiem tiek nodrošināts, ka elektroenerģijas ražotāji gūst saprātīgu peļņu un atgūst investīcijas un vienlaikus tiek nodrošināta tautsaimniecības konkurētspēja un nepalielināta mājsaimniecību enerģētisko nabadzība. Sabiedrības ieguvums no tā, ka elektroenerģijas ražotāji tiek motivēti uzlabot savas darbības efektivitāti un valsts budžeta līdzekļi tiek izlietoti taupīgi, ir lielāks par atsevišķu elektroenerģijas ražotāju interesi uz peļņu. Tātad sabiedriskā interese uzturēt elektroenerģijas ražotāju konkurenci ir principā prevalējoša pār enerģijas ražotāju interesi būt pasargātam no konkurences, t.i., gūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un tiesības saņemt garantēto maksu un turklāt to darīt par cenu, kas pārsniedz tā brīža elektroenerģijas tirgus cenu, kā arī veido būtisku komersantu pārsubsidāciju. Atbalsta saņēmējiem (komersantiem) jau sākotnēji bija jāsaprot, ka, pirmkārt, konkurences kropļojums nevar būt laikā neierobežots vai pastāvēt nesamērīgi ilgi. Otrkārt, pat, ja kādu laiku pastāv publiska interese veicināt atjaunojamo resursu izmantošanu un augstas efektivitātes koģenerācijas ieviešanu, tā prevalē pār publisko konkurences interesi un nebija iemesla prognozēt, ka šo publisko interešu samērs un, tātad konkurenci deformējošais normatīvais regulējums nemainīsies. Treškārt, ka nesamērīga valsts atbalsta saņemšanas gadījumā var tikt pārkāpti Eiropas Savienības normatīvie akti, kas ierobežo valsts atbalstu komersantiem (sk. http://tap.mk.gov.lv/doc/2016_07/EMAnot_290616_MK221.1080.docx).

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka atbilstoši tiesiskās paļāvības principam valsts iestādēm savā darbībā jābūt konsekventām attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem un jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties saskaņā ar konkrētu tiesību normu. Savukārt indivīds atbilstoši šim principam var paļauties uz likumīgi izdotas tiesību normas pastāvību un nemainīgumu. Viņš droši var plānot savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko šī norma piešķīrusi *(sk. Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta sprieduma lietā Nr.2001-12-01 secinājumu daļas 3.2.apakšpunktu un 2006.gada 8.novembra sprieduma lietā Nr.2006-04-01 21.punktu).*

Tomēr tiesiskās paļāvības princips neizslēdz valsts iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu. Tiesiskās paļāvības princips nav interpretējams tik plaši, ka tas personu pasargātu no jebkuras vilšanās. Pretēja pieeja novestu pie valsts nespējas reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem. Vienlaikus tiesiskās paļāvības princips prasa, lai valsts, mainot normatīvo regulējumu, ievērotu saprātīgu līdzsvaru starp personas paļaušanos uz spēkā esošo tiesisko regulējumu un tām interesēm, kuru nodrošināšanai šis regulējums tiek mainīts *(sk.Satversmes tiesas 2009.gada 21.decembra sprieduma lietā*

Nr.2009-43-01 32.punktu).

Izvērtējot to, vai izskatāmajā gadījumā ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp nepieciešamību aizsargāt komersantu (tostarp pieteicējas) tiesisko paļāvību un nepieciešamību nodrošināt sabiedrības intereses, ir jāņem vērā tas, vai, veicot grozījumus normatīvajos aktos, tika paredzēta saudzējoša pāreja uz jauno tiesisko regulējumu.

Satversmes tiesa savos nolēmumos vairākkārt ir norādījusi, ka šāda saudzējoša pāreja var izpausties kā saprātīga pārejas termiņa noteikšana vai kompensācijas paredzēšana. Turklāt sabiedrībai nozīmīgu interešu aizskāruma novēršanai būtu dodama prioritāte salīdzinājumā ar tiesiskās paļāvības principu. Konstatējot būtiskus sabiedrības interešu aizskārumus, valsts institūcijām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rīkoties. Tāpat Satversmes tiesa ir norādījusi uz nepieciešamību pamatot, ka tiesiskās paļāvības aizskārums ir bijis nesamērīgs. Līdz ar to, vērtējot, vai saprātīgs līdzsvars ir ievērots, savstarpēji jāsamēro divu pretēju interešu – personu tiesiskās paļāvības aizsardzības un nepieciešamības konkrēto regulējumu grozīt sabiedrības interesēs – nozīmīgums. Saudzējošas pārejas noteikšana aplūkojama kā līdzeklis personu tiesībām radītā aizskāruma seku mazināšanai *(sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr.2009-08-01 25.punktu).*

Kā minēts iepriekš, Ministru kabinets jau grozījumu anotācijā ir izvērtējis komersantu tiesisko paļāvību attiecībā pret sabiedrības interesēm un atzinis, ka sabiedrības labklājības intereses ir svarīgākas par komersantu interesēm uz tiesiskās situācijas nemainīgumu un tiesībām no sava īpašuma gūt pēc iespējas lielāku peļņu.

Pieteicēja nav norādījusi apsvērumus, kas atspēkotu likumdevēja jau anotācijā sniegto pamatojumu par tiesiskās paļāvības principa ievērošanu, pieņemot grozījumus Noteikumos Nr.221. Tiesa nesaskata tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu saistībā ar tiesikā regulējuma maiņu, jo personai nav pamata paļauties, ka tiesiskais regulējums negrozītā veidā paliks spēkā neierobežotu laika periodu. Pie tam veiktie grozījumi neparedz tādas sekas, kas radītu šķēršļus pieteicējai turpināt darbību, tieši pretēji, pieņemtie grozījumi paredz katrā gadījumā veikt individuālu aprēķinu, tādējādi sabalsējot komersanta un valsts intereses.

[10] Saskaņā ar Noteikumu Nr.221. 56.^{3} punktu, ja komersants nepiekrīt ministrijas veiktā aprēķina par elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējo peļņas normu visam atbalsta periodam rezultātam vai pēc savas iniciatīvas, ja komersants izmanto šo noteikumu 56.^{1} punktā minētās tiesības mazāk nekā piecus pilnus kalendāra gadus vai ir mainīta elektrostacijas elektriskā vai siltuma jauda, tas iesniedz ministrijā zvērināta revidenta apstiprinātu aprēķinu par elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējo peļņas normu visam atbalsta periodam un to pamatojošus dokumentus.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicēja ir atbilstoši rīkojusies un 2017.gada 28.decembrī iesniegusi zvērināta revidenta veikto aprēķinu. Ar Ekonomikas ministrijas 2018.gada 31.janvāra lēmumu Nr.2.8.1-9/2018/59 pieteicējas koģenerācijas stacijai noteikts cenu diferencēšanas koeficents pārkompensācijas novēršanai s=0,838.

Tas nozīmē, ka pieteicēja pēc Lēmuma pieņemšanas ir izmantojusi tiesības iesniegt savu individuālo aprēķinu un pieteicējas izmaksas ir tikušas individuāli novērtētas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt AS "Residence Energy" pieteikumu par Ekonomikas ministrijas 2017.gada 3.jūlija lēmuma Nr.1-6.1-180 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis M.Markovs